IV

(Informace)

INFORMACE ORGÁNŮ A INSTITUCÍ EVROPSKÉ UNIE

RADA

Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě dne 15. listopadu 2007 o zlepšování kvality vzdělávání učitelů [1]

(2007/C 300/07)

RADA EVROPSKÉ UNIE A ZÁSTUPCI VLÁD ČLENSKÝCH STÁTŮ EVROPSKÉ UNIE ZASEDAJÍCÍ V RADĚ,

S OHLEDEM NA:

1) Závěry ze zasedání Evropské rady v Lisabonu ve dnech 23. a 24. března 2000, které zdůraznily, že pro postavení Evropy ve znalostní ekonomice jsou rozhodující investice do lidí, a které vyzvaly členské státy *„k přijetí opatření za účelem odstranění překážek mobility učitelů a získání vysoce kvalitních učitelů“* [2].

2) Zpráva Rady ve složení pro vzdělávání z února roku 2001 pro Evropskou radu o konkrétních budoucích cílech systémů vzdělávání a odborné přípravy, v níž je zdůrazněna měnící se role učitelů, kteří i nadále předávají znalosti, ale současně *„plní funkci lektorů, kteří vedou žáky na jejich vlastní cestě za poznáním“* [3].

3) Cíl 1.1 pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ – *Zlepšování vzdělávání a odborné přípravy učitelů a školitelů*, který zdůrazňuje, že je důležité získat pro učitelské povolání vysoce kvalifikované a motivované lidi a u tohoto povolání je udržet, určit dovednosti, jež musí učitelé ovládat, aby mohli reagovat na měnící se potřeby společnosti, vytvořit podmínky pro podporu učitelů prostřednictvím základní odborné přípravy a odborné přípravy při zaměstnání a získat zájemce o výuku a odbornou přípravu, kteří mají odbornou praxi v jiných oblastech [4].

4) Usnesení Rady ze dne 27. června 2002 o celoživotním učení, jež vyzvalo členské státy ke zlepšení vzdělávání a odborné přípravy učitelů zapojených do celoživotního učení, aby si osvojili dovednosti nezbytné pro znalostní společnost [5].

5) Společnou průběžnou zprávu Rady a Komise ze dne 26. února 2004 o pokroku při plnění Lisabonských cílů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy [6], která stanovila jako prioritu vypracování společných evropských zásad v oblasti kompetencí a kvalifikace, jež učitelé potřebují, aby plnili svoji měnící se roli ve znalostní společnosti [7].

6) Společnou průběžnou zprávu Rady a Komise ze dne 23. února 2006 o provádění pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“, která zdůraznila, že *„investice do odborné přípravy učitelů a školitelů a posilování hlavní úlohy vzdělávacích institucí a institucí odborné přípravy jsou nezbytné pro zlepšování účinnosti systémů vzdělávání a odborné přípravy“* [8].

---

[1] Tyto závěry se týkají učitelů ve všeobecném vzdělávání a v základním odborném vzdělávání; pro tyto účely je učitel osobou, u níž je uznáno postavení učitele (nebo odpovídající postavení) podle právních předpisů a praxe daného členského státu. Netýkají se osob zaměstnaných mimo formální systémy vzdělávání a odborné přípravy, protože jde o jinou povahu a jiný kontext vykonávaných úkolů.

[2] SN 100/1/00 REV 1.

[3] 5980/01.

[4] Úř. věst. C 142, 14.6.2002, s. 1.

[5] Úř. věst. C 163, 9.7.2002, s. 1.

[6] 6905/04.

[7] Přílohy I a II dokumentu 12414/07 ADD 1.

[8] Úř. věst. C 79, 1.4.2006, s. 1.

7) Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 14. listopadu 2006 o účinnosti a spravedlnosti ve vzdělávání a odborné přípravě, v nichž bylo uvedeno, že *„motivace, dovednosti a kompetence učitelů, školitelů i dalších pedagogických pracovníků, poradenství a sociální služby, jakož i kvalita vedení škol jsou klíčovými faktory pro dosažení vysoké kvality vzdělávacích výsledků“*, a že *„úsilí pedagogických pracovníků by mělo být podporováno prostřednictvím nepřetržitého profesního rozvoje“*.

8) Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 14. listopadu 2006 o budoucích prioritách posílené evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, které zdůraznily potřebu vysoce kvalifikovaných učitelů, kteří se účastní procesu dalšího odborného vzdělávání ([9]).

9) Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení, jež obsahuje v rámci programu Comenius konkrétní cíl zvýšit kvalitu a evropský rozměr vzdělávání učitelů ([10]).

10) Doporučení Evropského parlamentu a Rady č. 2006/961/ES ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení ([11]), jež stanoví minimální znalosti, dovednosti a postoje, jež by po absolvování základního vzdělávání a odborné přípravy měli mít všichni žáci, aby mohli být zapojeni do znalostní společnosti, a jež vzhledem ke své průřezové povaze předpokládají vyšší stupeň spolupráce a týmové práce mezi učiteli, jakož i přístup k učení přesahující tradiční hranice předmětů,

VÍTAJÍ sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 23. srpna 2007 o zlepšování kvality vzdělávání učitelů ([12]), jež poukazuje na kvalitu výuky a vzdělávání učitelů jako na zásadní faktory zvyšování úrovně dosaženého vzdělání a plnění Lisabonských cílů, a v souladu s tím předkládá návrhy, jejichž cílem je kvalitu výuky a vzdělávání učitelů udržet a zlepšovat.

OPĚTOVNĚ POTVRZUJÍ, že ačkoliv za strukturu a obsah systémů vzdělávání a odborné přípravy i za splnění cíle 1.1 pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ nesou odpovědnost jednotlivé členské státy a že ačkoliv školy v mnoha členských státech mají značnou míru nezávislosti, může sehrát evropská spolupráce užitečnou úlohu tím, že členským státům pomůže při plnění společných náročných úkolů, zejména prostřednictvím otevřené metody koordinace, jež zahrnuje vypracování společných zásad a cílů, jakož i společné iniciativy, jako je vzájemné učení, výměna zkušeností a osvědčených postupů a vzájemné sledování.

DOMÍVAJÍ SE, že:

1) Vysoce kvalitní výuka je předpokladem vysoce kvalitního vzdělávání a odboré přípravu, jež jsou rozhodujícími činiteli, pokud jde o dlouhodobou konkurenceschopnost Evropy a její schopnost vytvářet větší počet pracovních míst a růst v souladu s Lisabonskými cíli a v souladu s dalšími příslušnými oblastmi politik, jako jsou hospodářská politika, sociální politika a výzkum.

2) Stejně tak je důležité, že učení poskytuje službu značného společenského významu: učitelé hrají důležitou úlohu v tom smyslu, že umožňují lidem nalézat a rozvíjet své předpoklady, naplňovat potenciál osobního růstu a prospěchu, jakož i získat širokou škálu znalostí, dovedností a klíčových kompetencí, které budou jako občané potřebovat v osobním, společenském i profesním životě.

3) Pro vznik spravedlivějších vzdělávacích systémů a pro dosažení pokroku při zajišťování rovných příležitostí pro každého má zásadní význam schopnost učitelů reagovat na potřeby vyplývající z rostoucí sociální a kulturní rozmanitosti ve třídě.

4) Vzdělávání a odborná příprava učitelů je zásadním prvkem modernizace evropských systémů vzdělávání a odborné přípravy, přičemž budoucí zvýšení celkové úrovně dosahovaného vzdělání a zvyšování tempa plnění cílů pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ bude usnadněno existencí účinných systémů vzdělávání učitelů.

5) S ohledem na výše uvedené skutečnosti by se členské státy měly přednostně zaměřit na udržení a zlepšení kvality vzdělávání učitelů v průběhu celé jejich profesní dráhy.

BEROU NA VĚDOMÍ, že:

1) Mnohé společenské, kulturní, hospodářské a technologické změny ve společnosti kladou na učitelské povolání nové požadavky a zdůrazňují nezbytnost vytváření takových přístupů k výuce, které budou více zaměřeny na kompetence a současně budou klást větší důraz na vzdělávací výsledky.

Při získávání klíčových kompetencí pro život se od žáků stále více očekává větší samostatnost při učení a odpovědnost za vlastní vzdělávání.

([9]) Úř. věst. C 298, 8.12.2006, s. 8.
([10]) Úř. věst. L 327, 24.11.2006, s. 45.
([11]) Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s. 5.
([12]) 12414/07 + ADD 1 + ADD 2.

Kromě toho mohou žáci v kterékoliv třídě pocházet ze stále rozdílnějšího prostředí a mohou mít velmi širokou škálu schopností.

Aby učitelé mohli upravovat výukové metody podle měnících se potřeb studujících, je třeba zajistit, aby si pravidelně obnovovali stávající dovednosti nebo získávali nové.

2) Důsledkem nových požadavků kladených na učitele je nejen potřeba vytvářet nové vzdělávací prostředí a přístupy k výuce, ale také nutnost dosažení vysokého stupně profesionality.

Současně s tím, jak se školy stávají více autonomním a otevřeným vzdělávacím prostředím, přijímají učitelé stále větší odpovědnost za obsah, organizaci a sledování vzdělávacího procesu, jakož i za svůj osobní profesní rozvoj během celé kariéry.

3) To představuje pro instituce vzdělávající učitele, pro vyučující v těchto institucích i pro školy nové úkoly při vytváření či provádění programů, jak pro studenty pedagogických škol, tak i pro vyučující učitele. Aby se systémy vzdělávání učitelů mohly s těmito úkoly vyrovnat, je zapotřebí lepší koordinace mezi jednotlivými etapami vzdělávání učitelů, od základního vzdělávání přes další podporu na počátku profesní dráhy („zapracování“ ([13])) až po profesní rozvoj při zaměstnání.

Dále je zapotřebí více pobídek motivujících učitele k obnovování svých dovedností během profesního života, a rovněž je třeba usilovat o zajištění toho, aby vzdělávání při zaměstnání z hlediska kvality i kvantity odpovídalo potřebám pedagogické činnosti.

4) V několika členských státech je třeba nejen získat nové zájemce o učitelské povolání, včetně osob s odpovídající kvalifikací a se zkušenostmi z jiných povolání, ale také přesvědčit zkušené učitele, aby u svého povolání zůstali a neodcházeli do předčasného důchodu nebo neměnili povolání.

Zlepšení kvality vzdělávání učitelů může být jedním z prostředků, jak volbu učitelského povolání učinit atraktivní.

([13]) „Zapracování“ znamená proces probíhající v některých členských státech, který spočívá v tom, že začínajícím aprobovaným učitelům je v prvních letech poskytována dodatečná podpora (například formou odborného vedení, odborné přípravy, poradenství), již ve své nové roli v rámci školy a daného povolání potřebují; jde tedy o zajištění přechodu mezi základním vzděláváním učitelů a skutečným výkonem povolání .

DOHODLY se, že budou v rámci svých povinností:

1) Usilovat o zajištění toho, aby učitelé:

— měli kvalifikaci z vysokoškolské instituce ([14]), která zajišťuje vhodnou rovnováhu mezi studiem založeným na výzkumu a pedagogickou praxí,

— měli odborné znalosti ve svých předmětech i nezbytné pedagogické dovednosti,

— na počátku své kariéry měli přístup k účinným programům podpory v tomto období,

— během celé své kariéry měli přístup k patřičnému odbornému vedení,

— během celé své kariéry byli podporováni a vybízení k tomu, aby přezkoumávali své vzdělávací potřeby a prostřednictvím formálního, informálního a neformálního učení získávali nové znalosti, dovednosti a kompetence, včetně prostřednictvím výměnných pobytů a působení v zahraničí.

2) Usilovat o zajištění toho, aby učitelé ve vedoucích funkcích měli vedle pedagogických dovedností a zkušeností přístup k velmi dobré odborné přípravě v oblasti řízení a vedení škol.

3) Usilovat o zajištění toho, aby základní vzdělávání učitelů, jejich podpora při zapracování a další profesní rozvoj probíhaly koordinovaně, soudržně, s přiměřenými zdroji a se zaručenou kvalitou.

4) Zvažovat přijetí opatření určených ke zvýšení úrovně kvalifikace a stupně praktických zkušeností nezbytných pro výkon povolání učitelů.

5) Podporovat vytváření užších vazeb a partnerství mezi školami, z nichž by se měla vyvinout „vzdělávací společenství“, a mezi institucemi vzdělávajícími učitele a současně zajistit, aby tyto instituce poskytovaly soudržné, vysoce kvalitní a vhodné programy vzdělávání učitelů, jež účinným způsobem reagují na měnící se potřeby škol, učitelů a celé společnosti.

([14]) Nebo v případě učitelů pracujících v oblasti základního odborného vzdělávání byli vysoce kvalifikovaní ve své odborné oblasti a měli odpovídající pedagogickou kvalifikaci.

6) Během základního vzdělávání učitelů, podpory při zapracování a trvalého profesního rozvoje podporovat osvojování kompetencí, které učitelům umožní:

— vyučovat průřezové kompetence, jako například kompetence uvedené v doporučení o klíčových schopnostech ([15]),

— vytvořit bezpečné a atraktivní školní prostředí, jež je založeno na vzájemné úctě a spolupráci,

— vyučovat účinným způsobem v různorodých třídách se žáky odlišného sociálního a kulturního původu a se širokou škálou schopností a potřeb, včetně zvláštních vzdělávacích potřeb,

— pracovat v úzké spolupráci s kolegy, rodiči a širší veřejností,

— podílet se na rozvoji školy nebo střediska odborné přípravy, v nichž jsou zaměstnáni,

— zapojením do reflektivní praxe a výzkumu si osvojovat nové poznatky a být tvůrčí,

— při různých úkolech, jakož i během svého dalšího profesního rozvoje využívat informační a komunikační technologie,

— v průběhu svého profesního rozvoje se po celou svoji kariéru samostatně vzdělávat.

7) Poskytovat odpovídající podporu institucím vzdělávajícím učitele i jejich vyučujícím, aby bylo možno inovativním způsobem reagovat na nové potřeby v oblasti vzdělávání učitelů.

8) Podporovat programy mobility učitelů, studentů pedagogických škol a učitelů pedagogických škol, které jsou koncipovány tak, aby měly významný dopad na jejich profesní rozvoj a aby přispěly k lepšímu chápání kulturních rozdílů a k povědomí o evropském rozměru pedagogické činnosti.

9) Provést vhodné kroky, aby se učitelské povolání stalo atraktivnější volbou.

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, ABY S PODPOROU KOMISE:

1) V zájmu posílení evropské spolupráce spolupracovaly v rámci otevřené metody koordinace – na základě konzultací s příslušnými zainteresovanými stranami a jakožto průřezového politického cíle pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ a programu na něj navazujícího – s cílem podpořit provádění priorit politiky v oblasti vzdělávání učitelů, které jsou uvedeny v těchto závěrech.

2) Využily všech dostupných nástrojů, například těch, jež jsou součástí otevřené metody koordinace, programu celoživotního učení, sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj a Evropského sociálního fondu, aby s využitím integrovaného přístupu podporovaly znalosti založené na vědeckých poznatcích důležité pro politiky v oblasti vzdělávání učitelů, další iniciativy v oblasti vzájemného učení, inovativní projekty v oblasti vzdělávání učitelů a mobilitu učitelů, učitelů a studentů pedagogických škol.

([15]) Viz poznámka pod čarou č. 11.